

Vergaderjaar 1990-1991

21 881

Herziening van het scheidingsprocesrecht

Nr. 7

EINDVERSLAG

Vastgesteld 26 juni 1991

Na kennisneming van de memorie van antwoord en de nota van wijziging zijn in de vaste Commissie voor justitie¹ nog enkele opmerkingen gemaakt en vragen gesteld. Onder het voorbehoud dat de regering deze tijdig zal hebben beantwoord, acht de Commissie de openbare beraadslaging over dit voorstel van wet genoegzaam voorbereid.

1 Algemeen

De leden van de CDA-fractie hadden behoefte om nog op een enkel punt in te gaan. Zij vonden dat er sterke argumenten zijn om de appèlmogelijkheid wat betreft de voorlopige voorzieningen te doen verdwijnen.

Zij hielden echter aarzelingen ten aanzien van de aanscherping van de wijzigingsgronden.

De leden van de fractie van de PvdA hadden met teleurstelling kennis genomen van het antwoord van de regering. Deze leden bleven van mening dat het scheppen van de mogelijkheid tot het indienen van een gemeenschappelijk verzoekschrift tot echtscheiding zonder procureurstelling wenselijk is. Zij betreurden het dan ook dat de regering geen heil zag in het weer opnemen hiervan, omgeven met extra voorwaarden. Anderzijds onderkenden de leden dat het voorliggend wetsvoorstel diverse verbeteringen bevat van het echtscheidingsprocesrecht, waaraan al lange tijd behoefte bestaat.

Het commentaar van de Nederlandse Orde van Advocaten gaf de leden van de PvdA-fractie aanleiding tot het maken van enige opmerkingen. De suggestie sprak hen aan om mondelinge behandeling (artikel 818 Rv) achterwege te laten als beide partijen schriftelijk te kennen geven hier van af te willen zien. Als sprake is van minderjarige kinderen zou de Raad voor de Kinderbescherming, conform de huidige praktijk, schriftelijk goedkeuring van terzake gemaakte afspraken kunnen worden gevraagd. Graag zouden de leden hierop de reactie van de staatssecretaris vernemen.

De leden van de VVD-fractie dankten de regering voor de bij de memorie van antwoord gegeven antwoorden. Zij namen er kennis van, dat het voorlopig verslag de regering geen aanleiding had gegeven tot een wijziging van het wetsvoorstel, inhoudende dat verplichte procesvertegenwoordiging bij eenvoudige echtscheidingen niet nodig is. Deze leden behielden zich het recht voor om zulks alsnog bij amendement te doen. In het algemeen achtten de aan het woord zijnde leden de dagvaarding een geschikt middel om procedures in te leiden. In verband daarmee vonden zij het niet noodzakelijk om de dagvaardings-procedure te vervangen door een verzoekschriftprocedure. Over het algemeen vonden de leden van de VVD-fractie, dat het wetsvoorstel een informeler en flexibeler karakter had. Tot slot stelden zij er nog niet van overtuigd te zijn het een goede zaak te vinden om hoger beroep tegen voorlopige voorzieningen uit te sluiten. Zij wezen er in dit verband op, dat voorlopige voorzieningen vanwege de vaak lange periode van hun gelding prejudiciërend konden werken op de uiteindelijke beslissingen. In beginsel zeiden zij er dan ook voorstander van te zijn dat rechtelijke beslissingen aan hoger beroep onderworpen worden.

De leden van de fractie van D66 dankten de regering voor de memorie van antwoord. Zoals deze leden reeds in het voorlopig verslag naar voren hadden gebracht, waren zij teleurgesteld over het feit dat de mogelijkheid van scheiding zonder verplichte procesvertegenwoordiging voor een meerderheid van de Eerste Kamer onaanvaardbaar was, reden waarom het vorige wetsvoorstel inzake de herziening van het scheidingsprocesrecht aldaar werd verworpen. Deze leden hadden er echter op gewezen, dat het onderhavige wetsvoorstel niettemin belangwekkende voorstellen tot wijziging van het scheidingsprocesrecht bevat en zij hadden er dan ook begrip voor, thans de aandacht geheel te concentreren op de overige onderdelen van het verworpen wetsvoorstel. Dit nam niet weg, zo meenden deze leden, dat de regering zou moeten overwegen een apart wetsvoorstel voor te bereiden, waarin de mogelijkheid van het indienen van een gemeenschappelijk verzoekschrift tot scheiding zonder tussenkomst van een procureur wordt opgenomen. Immers, door afzonderlijke parlementaire behandeling van de overige onderdelen van de herziening van het scheidingsprocesrecht enerzijds en de mogelijkheid tot scheiding zonder verplichte procesvertegenwoordiging anderzijds, wordt recht gedaan aan de wens tot spoedige invoering van een nieuwe regeling van het scheidingsprocesrecht, terwijl tevens gelegenheid bestaat tot het voeren van een nieuwe parlementaire discussie over de invoering van de mogelijkheid van scheiding zonder procureurstelling. De leden van de fractie van D66 vroegen de regering daarom of zij de voorbereiding van een apart wetsvoorstel zoals hierboven weergegeven in overweging wilde nemen.

De leden van de fractie van D66 dankten de regering voor het overzicht van de wijzigingen in dit wetsvoorstel, die niet voortvloeien uit het niet-overnemen van het voormalige ontwerp-artikel 819 Rv., en die evenmin de nu aangebrachte wijzigingen van zuiver technische aard betreffen. Zij vroegen in dit verband nog, mede naar aanleiding van een opmerking terzake van één van de andere aan het woord zijnde fracties, welke wijzigingen niet rechtstreeks verband houden met het scheidingsprocesrecht.

De leden van de SGP-fractie hadden er behoefte aan, voornamelijk naar aanleiding van het commentaar van de Nederlandse Orde van Advocaten, nog enige concrete vragen aan de regering voor te leggen, die hieronder onder het hoofdstuk «Artikelen» zijn weergegeven.

II ARTIKELEN

Artikel 1

Artikel 814

De leden van de fractie van D66 waren verheugd over het feit, dat slechts onbedoeld de competentieregeling van artikel 814 Rv. afweek van die in het oorspronkelijke wetsvoorstel. Immers, indien dit niet het geval zou zijn, dan was er sprake geweest van een verzwaring van de eisen waaraan moet worden voldaan wil de Nederlandse rechter rechtsmacht hebben in scheidingszaken waarin niet beide echtgenoten de Nederlandse nationaliteit bezitten. Deze omissie is thans bij Nota van Wijziging hersteld.

In het tweede lid is sprake van artikel 429c, elfde lid. De leden van de fracties van D66 en van de SGP vroegen of hier niet het tweede lid van artikel 429c wordt bedoeld, aangezien laatstgenoemde bepaling over de rechtsmacht van de Nederlandse rechter in relatie tot de rechtssfeer handelt.

Artikel 817

Met betrekking tot de problematiek van artikel 817 (toevoeging van een advocaat aan geestesgestoorde) namen de leden van de CDA-fractie met instemming kennis van het voornemen om de kosten van de toevoeging als regel in geval van voldoende draagkracht op de betrokkenen te verhalen. Zij spraken de verwachting uit dat bij de benodigde Algemene Maatregel van Bestuur hantering van het normale tarief voor de advocaat uitgangspunt zal zijn.

Artikel 818

De leden van de fractie van D66 vroegen, of het niet aanvangen of voortzetten van de behandeling niet ook op verzoek van één der echtgenoten danwel ambtshalve zou moeten kunnen geschieden. De reden hiervoor zou kunnen zijn, dat één van de echtgenoten zich wellicht onvoldoende voorbereid acht op (voortzetting van) de behandeling ter terechtzitting.

De leden van de SGP-fractie gingen er vanuit dat een mondelinge behandeling niet alleen als er geen minderjarige kinderen zijn en wanneer er niet tijdig verweer is gevoerd achterwege kan blijven, doch óók indien beide partijen van zulk een behandeling afzien (hetgeen in het verzoekschrift en vervolgens in het verweerschrift zou kunnen worden vermeld). Zij vroegen of dit inderdaad de bedoeling is en zo ja, of deze bedoeling niet in het artikel zou moeten worden uitgedrukt. Met betrekking tot het tweede lid van dit artikel, dat bepaalt dat de behandeling niet wordt aangevangen of voortgezet, was ook bij deze leden de vraag gerezen of naar analogie van artikel 816, vijfde lid, niet bepaald zou dienen te worden dat de rechter op verzoek van één der echtgenoten of ambtshalve de termijn kan verlengen voor indiening van het verweerschrift.

Artikel 820 a

Met betrekking tot het in dit artikel opgenomen maritaal beslag vroegen de leden van de fracties van CDA en van SGP of, nu er in toeneemende mate sprake is van huwelijksvoorwaarden en beperkte huwelijks-

goederengemeenschappen overwogen is de mogelijkheid tot maritaal beslag ook tot die gevallen uit te breiden?

Voorts vroegen de leden van de SGP-fractie met het oog op het derde lid of de mogelijkheid tot het leggen van conservatoir beslag afhankelijk dient te zijn van gegronde vrees voor verduistering van de goederen der gemeenschap. Is het feit dat sprake is van een scheiding als zodanig niet reeds voldoende grond voor de echtgenoot, die niet het beheer over de betreffende goederen heeft, om beslag te kunnen leggen?

Artikel 827

De leden van de fractie van D66 vroegen met betrekking tot het tweede lid, waarom het doen van een verzoek tot het treffen van nevenvoorzieningen beperkt dient te blijven tot de behandeling in eerste aanleg en wel tot het verzoekschrift of het naar aanleiding van het verzoekschrift in te dienen verweerschrift. Waarom wordt het doen van een verzoek tot het treffen van nevenvoorzieningen niet mogelijk gemaakt gedurende de hele behandeling, alsmede in appèl, zo vroegen deze leden.

Ook de leden van de SGP-fractie vroegen zich af of het tweede lid te rigide is. Zij meenden dat zich gedurende de procedure feiten kunnen voordoen die een alimentatieverzoek rechtvaardigen. Nu het wetsvoorstel het onmogelijk wil maken dat in de appèlprocedure nevenvoorzieningen worden gevraagd, kwam het deze leden redelijk voor dat zulke voorzieningen in elk geval kunnen worden gevraagd tot het moment waarop de behandeling van de zaak gesloten is. Zij vreesden dat wanneer deze mogelijkheid niet zou worden geopend, partijen zich genoodzaakt zouden kunnen zien om, voor alle zekerheid, in algemene bewoordingen alle nevenvoorzieningen te vragen die in artikel 827 worden opgesomd. Naar aanleiding van de mededeling in de memorie van antwoord (p.3) vroegen de leden van de SGP-fractie of in verhouding tot de huidige duur enige indicatie kan worden gegeven omtrent de verwachting dat de totale procedure gemiddeld korter zal worden als gevolg van het laten vervallen van de mogelijkheid van appèl tegen de voorlopige voorzieningen.

ARTIKEL III

Schrapping van artikel 152 Boek 1 BW

De leden van de SGP-fractie merkten op dat zij schrapping van artikel 152, eerste lid, Boek 1 BW – het schuldverweer – betreurden. Zij wezen er daarbij op dat volgens de commissie van de Orde van Advocaten dit verweer een functie kan hebben in het verwerkingsproces, reden waarom deze commissie van oordeel is dat geen goede gronden aanwezig zijn om dit verweer te laten vervallen. Deze leden vroegen om een reactie op dit punt.

Artikel 408

De leden van de CDA-fractie vroegen of en in hoeverre de maatregelen met betrekking tot de Raad voor de Kinderbescherming, voorgesteld in het kader van de discussie over de Tussenbalans, invloed zouden kunnen hebben op de uitvoerbaarheid van de regeling als opgenomen in dit artikel.

De leden van D66 vroegen, of de regeling van de invordering door de raden niet te beperkt is in die zin, dat de belanghebbende verplicht wordt

tot het doen van een invorderingsverzoek aan de raden onmiddellijk bij stagnatie van de betaling. Is een meer flexibele regeling niet aange-
wezen, zodat de invordering zich ook kan uitstrekken tot betalingen die
vóór de indiening van een invorderingsverzoek reeds verschuldigd
waren?

De voorzitter van de vaste Commissie voor Justitie,
Swildens-Rozendaal

De griffier van de vaste Commissie voor Justitie,
Coenen

¹ Samenstelling:

Leden: Stoffelen (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), V. A. M. van der Burg (CDA), Lauxtermann (VVD), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Vermeend (PvdA), Brouwer (Groen Links), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van Traa (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Jurgens (PvdA), Koffeman (CDA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA), M.M. van der Burg (PvdA).
Plv. leden: Apostolou (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), De Hoop Scheffer (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), J. T. van den Berg (SGP), Koetje (CDA), Dijkstal (VVD), Koning (VVD), Van der Heijden (CDA), Schoots (PvdA), Sipkes (Groen Links), Scheltema-de Nie (D66), Groenman (D66), Van der Vaart (PvdA), Middel (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Doelman-Pel (CDA), Hillen (CDA), Stermerdink (PvdA), Vreugdenhil (CDA), Leerling (RPF), Van Nieuwenhoven (PvdA), Vacature PvdA.